

MESINIK

MESINDUSE INFOLEHT

nr 3 (83), juuni 2014

 EML
EESTI MESINIKE LIIT

- COLOSS-küsimustiku esialgsed tulemused
- Rünno Lainevool mesilaste suremusest
- Ardi Asten sülemiuputusest
- Mesinike petitsioon jõudis riigikokku
- Tulekul: EMLi suvepäev ja Eesti mesinike suvine teabepäev

ESIMEHE VEERG

Aleksander Kilk. Foto: Urmas Mikk.

Mesilaspered on kevadega kiiresti arenenud ja nii suure lennuhoo sisse saanud, et kipuvad sülemite puu otsa. Esimeste sülemite lennumühinat kuuldi juba enne maikuu keskpaika. Võilille õitsemise aegu olid ilmad mõnusalt soojad ja näis, et meekorjehinas mesilased unustavad sülemlemise kihi. Mesinikud laiendasid tublisti perede pesaruumi, et mesilastele tööd anda ja rohke meesaaigi ootuses mee kogumiseks ruumi teha. Aga ometi jätkub sülemlemist veel nüüdki, kus jaanipäev juba möödus.

Perheitmise hooajal satuvad mesilassülemid uut pesakohta otsides sageli ka asulatesse või linnadesse. Ühelt poolt on lendavad või puule või põõsale kobardunud sülemid tavakodanikele huvitavaks vaatepildiks. Kuid teisalt on sülem oma tuhandete asteldegaga vahel ka hirmutavaks ohuallikaks. Ühel juhul kurtsid

näiteks Nõmme ühe lasteaia kasvatajad, et nad ei saa lastega õue minna, sest ukse lähedal sirelipõõsas ripub ähvardavalt sumisev mesilaskobar. Teisel korral helistas Pääsküla abielupaar ja kurtis, et nemad ei pääse kodust välja, sest mesilassülem maandus otse aiavärava kõrvale marjapõõsasse. Jne. Jne.

Sülemist vabanemiseks helistatakse sageli Päästeametile, kuid seal suunatakse hädalised abi küsimiseks enamasti EMLi telefonile. Kes aitaks ja lähaks sülemit maha võtma? Tallinnas ja ka mõnes teises linnas-asulas on üksikud tublid mesinikud, kes võimalusel võtavad aega ja aitavad sülemiprobleeme lahendada. Aga me vajaksime üldist, üle kogu Eesti toimivat sülemiabi-süsteemi, mille liikmete kontaktandmed oleksid hädaliste näiteks veebilehelt kergesti leitavad. Siin võiksime eeskujuna laenata Soomest, kus sülemiabi liikmeskond on kantud elektroonsele kaardile, kust saab vajadusel leida sülemikohale lähima mesiniku kontaktandmed. Kas järgmiseks sülemi-kevadeks saame ka Eestis sellise sülemiabi loodud?

Ohuks meie mesilastele ja mureks mesinikele on jätkuvalt pestitsiidid, mida kasutatakse rohkesti taimekaitseks põldudel ja aedades. Pestitsiidideks ei nimetata mitte ainult putukatõrjevahendeid, nagu mõnikord ekslikult arvatakse. Vikipeedia selgitab: "Pestitsiid on aine või ainete segu (enamasti keemilised ühendid), mille eesmärk

on kahjurite rünnaku ennetamine, kahjurite hävitamine, nende eemalepeletamine või nende mõju leevendamine. Kahjuritena võib siinjuures käsitleda putukaid, taimehaigusi, umbrohtusid jne."

Taimekaitsetööde kohta kehtivad küll reeglid, mis justkui peaksid ka mesilasi mürgistuste eest kaitsma. Kuid kahjuks on need reeglid lödvad ja sageli ei toimi. Teisalt alahinnatakse mõningate pestitsiidide (näiteks glüfosaadi ja teiste herbitsiidide) kahjustavat toimet mesilastele. Selle tõttu olid mesinikud sunnitud pestitsiidide ohule tähelepanu tõmbama. Nii sündiski veebruaris EMLi liikmekonna petitsioon "Eesti pestitsiidivabamaks", millele on praeguseks alla kirjutanud juba ligi 5000 mesinikku ja loodusesõpra. Mesinike sooviks on ühelt poolt mesilaste kaitse ja nende suremuse vähendamine ning teiselt poolt keskkonnakoormuse ja reostuse vähendamine. Petitsioon koos allkirjade koopiatega on esitatud keskkonnaministrile ja Riigikogu spiikrile ning esitatakse ka põllumajandusministrile. Selle tähelepanu juhtimisega loodavad mesinikud saavutada ühiskondliku kokkuleppe liikumiseks pestitsiidivabama Eesti suunas. Sellest võidaksid nii inimesed kui mesilased!

Kui mesilased pestitsiidide kasutamise tulemusena hukuvad või pered nõrgenevad, siis peaks süüdlane-põllumees mesinikule kahjud hüvitama. Praktikas see ootus enamasti ei täitu. Põllumehel oleks üheks võimaluseks

ennast kahjunõuete vastu julgestada vastutuskindlustuse lepingu sõlmimine. Näiteks sai sel kevadel Viljandimaal ühes mesilas rapsi pritsimise tulemusena kannatada paarkümme mesilasperet. Õnneks

oli põllumehel tagataskus vastutuskindlustuse leping ning tekitatud kahjude hindamist ja mesinikule kahjutasu väljamaksmist korraldas juba kindlustusfirma. Sellise lepingu sõlmimist tuleks põllu-

meeste hulgas propageerida. Mesilasperede kindlustamist mesinik ju teha ei saa – ükski firma ei võta jutule.

*Illusat meesuve soovides
Aleksander Kilk*

TEGEVJUHT TEAVITAB

Marianne Rosenfeld. Foto: Aleksander Kilk.

Aeg läheb kiiresti. Mul on tunne, et just pidasime jõulusid, kuid nüüdseks on möödunud juba ka jaanipäev. Ma ei tea, kas teiega on samuti, kuid mina tunnen, et 24 tunnist ööpäevas jääb juba väheks. Või olen ma lihtsalt vilets ajaplaneerija?!

Igapäevatöös tuleb teha palju sellist, mis jääb tegelikult märkamata. Väga palju on paberlikku asjaajamist ja bürokraatiat, ja kõik see võtab aega. Aga ikka on ju nii, et välja paistab just see, kui mõne paberi vormistamine jääb hiljaks või mõni kokkuvõtte hilineb. Vahel tundub, et kõik see, mis on tehtud, on justkui tähtsusetu, sest pigem otsitakse kogu aeg vaid seda, mida saaks kritiseerida.

Samas pean tõdema (õnneks), et neid kritiseerijaid ei ole eriti palju – ikka peamiselt ühed ja samad. Aga kui kutsuda neid kritiseerijaid üles pakkuma välja konkreetseid ja konstruktiivselt edasi viivaid tegevusi ja neisse ka ise panustama, siis paraku on vaikus. Jah, tõepoolest: milleks anda EMLi tegevjuhile eelnevaid nõuandeid, kui nii hea on tagantjärele öelda, et miks tehti seda ja mitte teist?

Miks EML korraldab üldse oma liikmetele erinevaid üritusi, koolitusi, õppereise jne? Leidub neid, kes leiavad, et need ei ole üldse olulised. Aga mis on siis oluline ühele suurele mittetulunduslikule organisatsioonile, mille ridadesse on **vabatahtlikult** astunud väga erinevad inimesed? Olen kindel, et iga liige leiab endale EMList midagi sellist, miks ta tahab meie hulka kuuluda, sest muidu ta ju ei kuuluks! Seetõttu näen endiselt vajadust, et tulebki korraldada väga erinevaid ühisüritusi, sest valdkonnas, kus igaüks tegutseb põhimõtteliselt omaette, on see üks väheseid võimalusi saada kokku inimesi, kes muidu eriti ei kohtuks. Leian, et see aitab süvendada EMLi liikmete ühtekuuluvustunnet.

Tahan aga öelda suure aitäh neile, kes meie liikmeskonnast on väga toetavad, helistavad ja kirjutavad ning pakuvad välja omapoolseid mõtteid. Ja õnneks ei ole neid meie suures, rohkem kui 500-pealise liikmeskonnaga organisatsioonis mitte vähe! Palju on neid, kes on ise seotud erinevate ürituste korraldamisega ja saavad aru sellest varjatud tööst, mis toimub enamasti kas ettevalmistus- või kokkuvõtete tegemise faasis.

Tegevjuhina kuulub minu otseste töökohustuste hulka 19-punktiline loetelu (kirja pandud ametijuhendisse), mis jaguneb omakorda mitmekümneks pisemaks ülesandeks. Pärast Koolituskeskuse loomist lisandus kohustustele ka 20. ehk Koolituskeskuse tegevuse koordineerimine. Ma olen organisatsioonis ainuke inimene, kes on liikmete (liikmemaksudest laekuvate tulude) palgal. Ja minu tööleping näeb ette täistöökohta, s.t. vähemalt 40 tundi nädalas. Juhatus liikmed ei saa oma töö eest mingit hüvitust. Pigem saavad need juhatus liikmed, kes panustavad oma aega ja energiat rohkem, ka suurema kriitika osaliseks. Kes midagi teeb, see on ju ka nähtaval.

EMLi aastane liikmemaks on 30 eurot. Vanusest alates 75+ on liikmemaksu tasumine vabatahtlik. Südamest tänu nendele, kes on leidnud võimaluse toetada EMLi suuremas summas kui kohustused seda nõuavad. Laekunud liikmemaksude eest tuleb tasuda tegevjuhi töötasu koos riiklike maksudega, Tallinnas asuva pisikese kontori osaline ülalpidamine (üür, kommunaalmaksud), bürookulud (paber, printeritahm, telefonikulud, internetiühendus), organisatsiooni arendustegevus (sümboolika täiendamine, meened), "Mesiniku" suvise erinumbri väljaandmine, seinakalendri koostamine ja trükkimine, trükiste ettevalmistuskulud (raamatute koostamine/trükkimine eeldab ju müügieelseid väljaminekuid) jne.

Ainult liikmemaksutuludest kõige selle katmiseks ei piisa. Seetõttu peame pidevalt otsima erinevaid majandustegevuse võimalusi (see ei ole MTÜs keelatud, kui tulu läheb kulude katmiseks ja organisatsiooni arendamiseks). Ja tulu saamegi eelkõige koolituste (tasulised mesinduse ABC koolitused – hetkel Tallinnas) kui ka õppereiside korraldamisest, kirjanduse müügist ja purgisiltide tegemisest jne. Mitte ei ole vastupidi, nagu paar inimest püüab väita, nagu käiks mingi valitud seltskond liikmemaksu-raha eest reisimas. Tegelikkus on just see, et sellest muust tegevusest saame juurde natukene vahendeid, et organisatsiooni liikmed saaksid eelkõige suvel endale postkasti "Mesiniku" suvi-

se erinumbri ja jõuludeks seinale kalendri. Eriti veel sel aastal, kui liikmemaksude laekumine on vähenenud. Mitmedki liikmed mõtisklevad hetkel selle üle, kas jääda EMLi liikmeks olukorras, kus kõigil on ühtne liikmemaks, ja nii mõnigi ootab paari aasta möödumist, et jõuda eluikka aastanumbri 75. Liikmemaksu teema on olnud alati valus teema. Aga kui peetakse vajalikuks, saab selle uuesti läbi arutada sügisesel üldkoosolekul (sel aastal toimub see 1. novembril). Ja see teema on liikmete otsustamispädevuses!

Rahaliste liikumiste kohta olen koostanud väga üksikasjaliku programmi, kus on sendi täpsusega toodud välja kõik tulud-kulud. Samuti on juhatuse liikmetel olnud pidevalt võimalus tutvuda rahaliikumise dokumentidega. See tähendab, et igal ajahetkel on võimalik saada infot, kust oleme raha saanud ja kuhu kulutanud. Kui EMLi liikmeid selline analüüs huvitab, siis on igaühel neist õigus sellega tutvuda, ja seda saab teha kontoris minu tööajal. Eelnevalt palun kohtumine kokku leppida, sest minu töö ei seisne ainult kontoritooli kulutamises.

Osale EMLi liikmeist tundub minu jutt hetkel kindlasti väga kriitiline või hoopis enesekaitse sugemetega – seda eelkõige neile, kes ei ole arvutiinimesed ja ei ole seetõttu kursis elektronkirjadega, mis ringlevad mitmete mesinike (nii liikmete kui ka mitteliikmete) postkastides ja milles tehakse etteheiteid EMLi tegevjuhtimisele.

Seetõttu võtsin endale seekord õiguse kõigile lugejatele korraga öelda: EMLi igapäevase töö koordineerimisel ei ole mingi info salastatud. Loomulikult ei pane me rahalisi numbraid kusagile internetiavarustesse üles, kuid iga liige võib nendega tutvuda. Ma ei ole kunagi keeldunud infot jagamast, ja sellest ei ole keeldunud ka need juhatuse liikmed, kes infot valdavad ja on oma energia rakendanud EMLi jätkusuutlikkuse teenistusse.

Seda, mida me oleme pärast eelmise "Mesiniku" ilmumist ära teinud ja mis veel plaanis, saate teada lehe artiklitest ja teadetest. Liikmetel on võimalus veebilehel tutvuda juhatuse koosolekute protokollidega. Just viimases, 17. juuni koosoleku protokollis andsime põhjalikuma ülevaate käesoleval aastal toimunud tegevusest.

Kui mõni liige, kel on meiliaadress olemas, ei ole minu käest infokirju saanud, siis järelikult ei ole ta mulle oma meiliaadressi edastanud. Palun kirjutage mulle ja ma lisan teid andmebaasi. Kui Mesinik-lehe lugejate hulgas on ka mitteliikmeid, kes sooviksid meie tegevuse-üritustega ühineda ja selleks eelnevalt infot saada, siis on meil loodud ka huviliste infolist, millega ühinemiseks palun saata mulle vastav soov.

Soovin kõigile mõnusat suve. Kohtumiseni suvistel mesinduspäevadel Saaremaal või meefestivalil Leedus!

*Marianne Rosenfeld
EMLi tegevjuht*

EMLI ESINDAJAD KOHTUSID RIIGIKOGU ESIMEHEGA

15. veebruaril 2014 algatati mesinike pöördumine ja allkirjade kogumine petitsioonile. 5. juuniks oli kogunenud 4399 allkirja ja need edastati samal päeval Riigikogu esimehele Erki Nestorile. Üleandmise ja arutelu juures viibis ka riigikogu liige Kalev Kotkas. EMLi esindasid tegevjuht Marianne Rosenfeld, juhatuse liige ja atesteeritud mesinduskonsulent Aivo Sildnik, pöördumise üks algatajatest Maire Valtin ja Hiiumaa mesinike esindaja, Tallinna mesindus-

Petitsiooni üleandmine. Foto: Erik Peinar

ühistu eestvedaja Uku Pihlak. Arutelu oli konstruktiivne.

Allkirjade kogumine jätkub endiselt lehel petitsioon.com.

MESINDUSHUVILISTELE ÕPPERIS POOLAMAALE

22. – 28. september 2014

Reisile on oodatud eelkõige need mesinikud ja mesindushuvilised, kes lisaks tarudesse vaatamisele tahavad tutvuda Poola kultuuri ja vaatamisväärsustega ning ka kaubandusega.

Külalastavad piirkonnad: **Masuuria ja Warmia**, kunagise Ida-Preisimaa keskosa, mis on Poola kaunimaid piirkondi. Võimaluse korra külastame ka kuulsat **Swieta Lipka** (Püha pärna) jesuiitide kloostrit, mis on katoliiklikus Poolas üks tähtsamaid palverännakute sihtpunkte. Hiigelresidents **Malbork** ja poolakate enda hääletuse järgi seitsme maailmaime hulka kuuluv **Torun**, iidne kuningalinn ja Poolamaa esimene ajalooline pealinn **Krakow**, Poolamaa talvepealinn **Zakopane** oma kuulsu turu ja suure lambanahkade valikuga, pealinn **Warsavi**.

Mesinduse valdkonnas on planeeritud kohtumised mesinikega ja mesinduskaupluse külastus Ketys. Teel Poolamaale ja tagasi toimub bussikoolitus mesinduse valdkonnas (kõik teemad, mida osalejaid huvitab, k.a. emadekasvatus; koolitajaks Maire Valtin). EMLi Koolituskeskusel on koolitusluba ja seetõttu on võimalik 2014. aasta tuludeklaratsiooni esitamisel taotleda osalist tulumaksutagastust. Arvestame, et 50% osalustasust (390.-) on aksepteeritav koolituskuluna ja sellelt arvestatuna 21%.

Marsruut: Tallinn–Jüri alevik–Rapla–Türi–Viljandi–Pärnu (eeldusel, et soovijaid on vähemalt 5)–Ikla–Baltimaad–Poola. Tagasisõidul alates piirist Ikla–Pärnu–Tallinn–Jüri alevik–Rapla–Türi–Viljandi.

Osalustasu: EMLi liikmele

390 eurot, mitteliikmele **420 eurot**.

Eraldi tasu eest tasuliste sisepääsude piletid ja ülejäänud söögikorrad. Väga soovitav on teha tervisekindlustus (sõltuvalt vanusest).

Osalustasu sisaldab:

- Sõitu mugavustega bussis (koostööpartneriks Hansaliinid) ja kõiki sellega seonduvaid kulusid
- Majutust 2-kohalistes mugavustega tubades koos hommikusöögiga buffet-lauas.
- 2 öhtusööki
- Koolitust

Reisile registreerimise viimane päev on 20. august.

Täpsem reisiprogramm veebis: www.mesinikeliit.ee
Lisainfo EMLi tegevjuhilt telefonil 50 29 006 või e-kirja teel mesilaspere@gmail.com

EESTI MESINIKE LIIDU JUHATUSE KOOSOLEK

17. juunil 2014

Koosolekul osalesid EMLi juhatuse esimees Aleksander Kilk, juhatuse liikmed Anna Aunap, Aivo Sildnik, Andres Tamla, revisjonikomisjoni liige Aado Oherd, tegevjuht Marianne Rosenfeld, "Mesiniku" toimetaja Katrin Linask (külalisena).

Puudusid Ain Seeder (põhjusega etteteatamine), Astrid Oolberg, Lauri Kallaste.

Koosoleku juhatajaks valiti Aleksander Kilk, protokollijaks Marianne Rosenfeld.

KOOSOLEKU PÄEVAKAVA

1. Informatsioon EMLi tegevustest ja rahavoogudest 2014. a. I kvartalis, jooksev info 2014. a. aprilli- ja mai-kuu tegevustest – Marianne Rosenfeld

• Tegevjuht Marianne Rosenfeld tutvustas EMLi raha liikumise I kvartali analüütilist arvestust. Lisaks raamatupidajale, kes teeb EMLi üldist ja mesindusprogrammi raamatupidamist, koostas tegevjuht eraldi raamatupidamisprogrammi EMLi üldtegevuse ja Koolituskeskuse tuludest-kuludest täieliku ülevaate saamiseks. Hetkel on olemas 2014. aasta 5 kuu arvestus.

• Tulu- ja kululiikide analüütilisest arvestusest ilmneb, et EMLi liikmemakse kasutatakse ainult kontoriruumi üüri- ja kommunaalkulude, bürookulude, telefonikulude ja tegevjuhi töötasu osaliseks katmiseks. Puudujääv osa kaetakse muudest tegevustest saadavast tulust (sh. kirjanduse ja koolitustegevuse müük koos mesinikele õppesõitude korraldamisega jms).

• Eraldi finantsarvestust peetakse mesindusprogrammi vahendite kohta. Seda infot haldavad mesindusprogrammi projektijuht, raamatupidaja ja juhatuse esimees. Vajadusel saavad selle kohta alati infot juhatuse liikmed.

• Ülevaatega rahavoogude liikumisest 2014. a. I kvartal (protokoll lisa 1) on võimalik tutvuda EMLi kontoris.

Otsus: informatsioon võetakse teatavaks. Kuna tege- mist on organisatsioonisisese väga detailse kulude-tulude jaotusega, siis protokoll lisa- ga saab tutvuda vaid kontoris ja see interneti teel avalikus- tamisele ei kuulu. Kõik on otsuse poolt.

• Tegevjuht andis ülevaate oma töökohustuste täitmisest 2014. a. aasta esimese 5 kuu jooksul.

Üldtegevus

• EMLi üldkoosolekuks ette- valmistamine ja läbiviimine koos osade juhatuse liikmetega (toimus 22. märtsil Jänedal).

• 5. aprillil toimuva Pärnumaa mesinike teabepäevaks ette- valmistus (osalejaid 64).

• Veebruarikuu "Mesiniku" ettevalmistus koostöös lehe toimetajaga ja liikmetele jaotamise ettevalmistus.

• Liikmemaksude kogumine.

• Arvete väljastamine ja lae- kumiste kontroll.

• Raamatupidamise analüü- tilise süsteemi juurutamine.

• Mesinduskonverentsi pro- jekti aruandluse koostamine ja PRIAle esitamine.

• Suhtlemine liikmetega (kontoris, telefonitsi ja e-kir- jadega).

• Raamatupidamislike arve- te väljastamine (mõnes kuus kuni 50) ja laekumiste kontroll.

Osalemine koolitustel

• EMTA teabepäevad 9. jaa- nuaril (MTÜde tulumaksusoo- dustustega nimekirja kandmi- sest), 14. jaanuaril (tuluma- kustamisest (osalemine tasu- ta)), 10. aprillil (erisoodustuse ja ettevõtlusega mitteseotud kulude kajastamine (osalemi- ne tasuta)).

• 22. jaanuaril Põhjamaade seminar (korraldaja SA Archimedes, osalemine tasu- ta).

• 26. veebruaril bioloogilis- te varade arvestamise koolitus (tasuline, juhatuse veebruari- kuu koosoleku otsusega).

Projektirahastuste taotlemine

• Märtsis 2014 esitati välis- ministeeriumile taotlus Moldova Mesinike Liiduga koostöö rahastamiseks. Otsus jäeti rahuldamata, positiivsest otsusest jäi puudu 0,5 punkti.

• Detsembris esitatud VÜFi projektitaotlus EMLi arengu- kava koostamine ja meeskon- natöö arendamine rahastust ei saanud.

• Hetkel on otsustami- sel MAKi meetme 1.1. kolme koolitusprojekti rahastamine PRIAS. Otsus tuleb juuli lõpus.

EMLi Koolituskeskuse tegevus

• ABC kursuste ettevalmista-

mine, alustamine, pidev koor- dineerimine kolmes piirkon- nas, Tallinnas tasulised (osale- jaid 30), Viljandis ja Rakveres mesindusprogrammi rahastu- sel (osalejaid 35 ja 33).

• Rootsi ja Norra õppesõi- tude ettevalmistamine.

• Rootsi õppesõit toimus 11.-16. mail (osalejaid 24).

• Norra õppesõit toimub 25. juunist 4 juulini (osalejaid 37).

Koostöö Töötukassaga

Tallinnas toimuval mesin- duse ABC kursusel on üks osaleja Töötukassa rahastu- sel.

Kohtumised piirkondlike mesi- nikega

• 9. märtsil Lääne-Viru MS asutamiskoosolek Roelas.

• 23. märtsil Läänemaa mesinikega Taeblas (koos Astrid Oolbergiga).

• 5. aprillil Pärnumaa mesini- kega Pärnus (koos Aleksander Kilgi ja Aivo Sildnikuga).

• 11. aprillil Põlvamaa mesinikega Põlvas (koos Aleksander Kilgiga).

• 23. mail Räpina piirkon- na mesinikega Rāpinas (koos Anna Aunapiga).

• 28. mail Harju Mesinike Selti liikmetega Tallinnas.

Juhatuse liikmete ja koostöö- partnerite tegevus I kvartalis

• 22. jaanuaril mesindusala ümarlaud põllumajandusmi- nisteeriumis. EMList osalesid Aivo Sildnik, Aleksander Kilk, Aado Oherd.

Teemad: mesilate regist- reerimine PRIAsse ja registri arendamine põllumeeste- mesinike koostöö paranda- miseks; mesinike toetuste siseseviimine (saavutati minis-

teeriumi positiivne hoiak); mesilaste kaitsmine taime- kaitsevahendite kahjuliku mõju eest (arutelu jätkub 7. märtsi töökoosolekul).

• 7. märtsil ümarlaua tai- mekaitse töörühma koosolek põllumajandusministeeriu- mis. Osalesid Aleksander Kilk ja EMLi koostööpartner Reet Karise Maaülikoolist.

Teemad: põllumajandus- ameti ettekanne taimekaitse- vahendite mõjust mesilastele; ettepanekud mesilaste kah- justamise vältimiseks; integ- reeritud taimekaitse põhi- mõtete rakendamine Eestis; põllupidajate motiveerimine ja survestamise võimalused. Konkreetsete lahendusteni ei jõutud.

II kvartali jooksvad tegevused (tegevjuht + juhatuse liikmed)

• 21. aprillil mesindusala ümarlaud põllumajandusmi- nisteeriumis. EMList osalesid Aivo Sildnik, Anna Aunap, Aleksander Kilk ja Aado Oherd.

Teemad: mesilashaiguste seire ja tõrje; toiduohutus mee esmatootmisel ja käit- lemisel; rohumaade niitmise tähtsajad.

EML esitas kirjalikult oma ettepanekud, mida arutatakse järgmisel ümarlaual.

Vastu võeti EMLi ettepanek nõuda mee esmatootjatelt edaspidi veeanalüüse senise ühe aasta asemel kord kolme aasta järel.

• 26. aprillil Maamessi külas- tamine MESi kutsel (Marianne Rosenfeld).

• 12. mail PMANi koosolek põllumajandusministeeriumis. EMList osales Aleksander Kilk.

Teema: kavandatavad muu- dated toidu- ja veterinaar-

järevalve tasude põhimõte- tes.

• 11.-16. mail õppereis Rootsi mesilatesse (koolitajad Aili ja Tõnis Taal).

• 23. mail EMLi esindajate kohtumine keskkonnaminist- riga. Osalesid Aleksander Kilk, Aado Oherd, Maire Valtin; EKUKist Katri Vooro.

• 5. juunil EMLi esindajate kohtumine Riigikogu spiikri Eiki Nestori ja riigikogu liikme Kalev Kotkasega. Petitsiooni üleandmine. Osalesid Maire Valtin, Marianne Rosenfeld, Uku Pihlak, Aivo Sildnik.

• Ettevalmistused EMLi suvepäevaks Saaremaal (toim- kond Marianne Rosenfeld, Anna Aunap, Ulvi Ajalik, Aivar Raudmets).

• "Mesiniku" suvenumbri (toimkond Anna Aunap, Katrin Linask, Marianne Rosenfeld) ja juunikuu "Mesiniku" (toimeta- ja Katrin Linask) koostamine.

• KIKi taotlusvooru projekti eeltöö (koos EKUKiga).

• ABC kursused jätkuvad Rakveres, Viljandis, Tallinnas.

• Ettevalmistus Norra õppe- reisiks (Marianne Rosenfeld, Aleksander Kilk).

Otsus: Informatsioon võetak- se teatavaks.

2. Ülevaade ja arutelu EMLi tegevuskavast 2014. a. II pool- aastal – Marianne Rosenfeld, Aleksander Kilk

• Tegevjuht tegi ülevaate planeeritavatest tegevustest. Arutati asjakohaste töömees- kondade moodustamist.

• 1. juulil kutse Tallinna Loomaia loodushariduskes- kuse avamisele. EMLi esinda- vad Aivo Sildnik, Katrin Linask ja Aado Oherd.

• 5. juulil Tallinna Botaanikaia kutsel osalemine meea ja lõhnataimede näitusel. Mesindust ja EMLi tegevust kajastavad perekonnad Valtin ja Taal, Andres Tamla, vaatlustaruga Aivo Sildnik.

• 5. juulil lõpetab mesinduse ABC kursuse Viljandi grupp praktilise õppusega Jüri Luguse mesilas.

• 18.-19. juulil EMLi suvepäev ja mesinike suvine teabepäev Saaremaal. Suvepäeva meeneks valiti tass (40 tk.).

• Kui PRIA otsustab meetme 1.1 kolme koolitusprojekti rahastada, toimuvad koolitused 2014. aasta IV kvartalil kuni 2015. aasta II kvartalini ja vaid mesinikest ettevõtjatele.

• 1.-3. augustil Leedu 39. meefestival. EMLi delegatsioon on 25-liikmeline. Delegatsiooni juht Aleksander Kilk.

• 10. augustil lõpetab mesinduse ABC kursuse Rakvere grupp praktilise õppusega Maire Valtini mesilas.

• 24. augustil osalemine Tallinna Loomaia päeval (3. aastat). Osalejad: perekond Valtin (meesegud), perekond Taal (mahemesindus), perekond Talimaa ja August Rapp.

• 5.-6. septembril Karksi-Nuia Meefestival. EML spondeerib üritust paari meeraamatu ja helkuri kinkimisega auhinnafondi. Rahalise toetuse andmise võimalust ei ole.

• Septembris lõpetab mesinduse ABC kursuse Tallinna grupp.

• 22.-28. septembril õppereis Poola (koolitaja Maire Valtin).

• Septembris-oktoobris Mesiniku kalendri koostamine ja trükkimine.

• Oktoobris valmib tõlke- raamat mesilashaiguste kohta.

• 1.-2. novembril mesinike sügispäevad ja EMLi üldkoosolek.

• Andres Tamla tuletas meelde mesinikele raamatupidamise koolitamise korraldamise vajadust ja palus see kindlasti tegevuskavasse panna.

Otsus: Informatsioon võetakse teatavaks.

3. Informatsioon EMLi liikmeskonna liikumistest ja liikmemaksude tasumisest ning võlgnevustest seisuga 1. juuni 2014 – Marianne Rosenfeld

• Tegevjuht tegi ülevaate EMLi liikmemaksude laekumisest 2014. a. Võlgnevused on üsna suured, nende sissenõudmiseks on tehtud pidevalt tööd meili ja telefoni teel. Osa liikmeid kaalub liikmelisuse peatamist, sest ei pea ühtset liikmemaksu õigeaks, mitmed vanuses 70+ ootavad 75. eluaasta täitumist, et siis uuesti liikmeks astuda.

• Liikmemaksude võlgnevuste tabeliga (protokollilisa 2) on võimalik tutvuda EMLi kontoris.

Otsus: Võlgnikele peatada alates juunikuust "Mesiniku" väljasaatmine. Kui võlad likvideeritakse, saadetakse leht tagasiulatuvalt. Liikmemaksu teema võtta järgmise koosoleku päevakorda. Võlgnike nimekirja veel mitte avaldada. Kõik on otsuse poolt.

• Tegevjuht tegi ülevaate EMLi liikmete liikumisest ajavahemikus 1. mai–17. juuni: liitujaid oli 14, 1 liige kustutati nimekirjast seoses surmaga.

Kirjalikke lahkumisavaldusi ei esitatud. Seisuga 17. juuni 2014 on EMLil 548 liiget.

Otsus: Kinnitada liikmete liikuvuse protokoll. Kõik on otsuse poolt.

4. Ülevaade EMLi 2014. a. suvepäeva korraldamisest ja tehtavatest ettevalmistustest – Marianne Rosenfeld, Anna Aunap

• Anna Aunap tegi veel kord kiirülevaate suvepäeva korraldamisest (sama teemat puudutas ka tegevjuht punktis 2).

• Tellitud on kaks eri marsruutidel sõitvat bussi, mis võimaldavad mugavalt Saaremaale jõuda nii Lõunakuu ka Põhja-Eesti rahval. Katmata on Virumaa piirkond. Marianne Rosenfeld pakkus välja võimaluse tulla virumaaalastel Jürisse ja sealt bussiga edasi sõita.

• 17. juuni seisuga on registreerunud 76 (eelmisel aastal Koerus oli suvepäevalisi 64).

• Bussisõidu ajal on kavas arutelu EMLi arengukava üle.

Informatsioon võetakse teatavaks.

5. EMLi arengukava 2015–2020 koostamisest, juhatusel koostatav EML tegevuse SWOT-analüüs – Aleksander Kilk, Anna Aunap, Marianne Rosenfeld

• Maikuu saadeti juhatusel liikmetele erinevate organisatsioonide arengukavad, millele neil tuli anda enne koosolekut oma hinnang. Kahjuks selline koostöö korrektselt ei toimunud. Kuna koosolekul puudub kolm juhatusel liiget, otsustati arutelu edasi lükata.

Otsus: EMLi arengukava 2015–2020 võetakse arutlusele juhatusel järgmisel koosolekul. Juhatusel liikmetel tuleb eelnevalt teha ära kirjalik kodutöö ehk EMLi tegevuse SWOT-analüüs. Kõik on otsuse poolt.

6. EMLi juhatusel tegevusest ja meeskonnatööst, juhatusel tegevuse SWOT – Anna Aunap ja kõik osalejad üheskoos

• Anna Aunap tõdes, et ka selle punkti arutelu tuleb edasi lükata, kuna seitsmest juhatusel liikmest puudub kolm. Kohalolijad leiavad, et neli juhatusel liiget ei saa arutada meeskonnatööd, mis suures osas puudutab ka puudujaid, ning loodavad, et järgmisel koosolekul osaleb kogu juhatus kui meeskond ja antud teema arutatakse põhjalikult läbi.

Otsus: see päevakorrapunkt võetakse järgmise koosoleku päevakorda. Kõik on otsuse poolt.

7. Mesiniku 2015. aasta kalendri koostamisest – Aivo Sildnik

• Arutati, milliseid kalendreid koostada.

Otsus: Kalendri toimkonda kuuluvad Aivo Sildnik, Katrin Linask, Aado Oherd. Kalender peab valmima hiljemalt oktoobrikuus. Toimkond esitab kalendri kontseptsiooni septembrikuisel juhatusel koosolekul. Kõik on otsuse poolt.

8. EMLi koostööüritus: mesinduse propageerimisest Tallinna Loomaia sünnipäe-

val – Aivo Sildnik, Marianne Rosenfeld

• Tegevjuht teavitas, et suhtlemine ja koostöö Loomaia töötajatega toimub pidevalt. Loomaia mesinike telgis on võimalik Loomaia päeval neljal mesinikul mett müüa (müügiplatsi tasu 50 eurot mesiniku kohta).

Otsus: teha ettepanek perekond Valtinile, perekond Taalile, perekond Talimaale, August Rapile. Meemüüjad peavad lisaks müügile propageerima mett ja reklaamima EMLi. Kõik on otsuse poolt.

9. EMLi koostööüritus: Baltimaade mesinike kaasamisest üksteise suvepäevadele. Lühike arutelu – Aleksander Kilk, Aivo Sildnik, Marianne Rosenfeld

• Toimus lühike arutelu Baltimaade mesindusorganisatsioonide koostöö vajalikkusest. Käidi välja idee külastada üksteise suvepäevi.

Otsus: uurida Läti ja Leedu järgmise suve plaane ja tulla teema juurde tagasi juhatusel järgmisel koosolekul. Kõik on otsuse poolt.

10. EMLi ja Karksi-Nuia AMSi koostööüritus: kujundada Karksi-Nuia Meefestivalist Eesti keskne mee- ja mesinduspäev, viia meefestival rahvusvahelisele tasandile. Ettepaneku arutelu – Anna Aunap, Marianne Rosenfeld, Aleksander Kilk

• Tegevjuht, kes on viimasel ajal tihedalt suhelnud Karksi-Nuia Meefestivali ühe eestvedaja Leili Naelaga, pakkus välja idee, et EML võiks hakata selle ürituse korraldamisel tõsise-

malt osalema. Meefestivali traditsioon on seda väärt, et muutuda kohalikust üritusest rahvusvaheliseks.

Informatsioon võetakse teatavaks, teemat käsitletakse edasi järgmistel koosolekutel, kui on laekunud rohkem ettepanekuid.

11. Osalemisest Maamessil 2015. a. aprillis EMLi ja mesinduse propageerimiseks – Marianne Rosenfeld

• Tegevjuht teavitas oma käigust selle aasta Maamessile. Arutati selle üle, kas EML peaks Maamessil osalema või mitte. Kohalolnud olid põhimõtteliselt osalemise poolt.

Otsus: Tegevjuht koostab järgmiseks juhatusel koosolekuks Maamessil osalemise täpse rahalise kalkulatsiooni ja esialgse tegevuskava, misjärel langetatakse lõplik otsus.

12. Kohapeal algatatud teemad

• Aivo Sildnik: kas teha koostööd Loomaia Ühinguga, eelkõige mesilashaiguste osas? Teemat arutati, kuid konkreetset otsust vastu ei võetud.

• Anna Aunap: mis saab kavandatud projektist, mille eesmärk on uurida pestitsiidide jääkide mõju mesilastele ja keskkonnale? Millistest vahenditest leida omafinantseeringut KIKi rahastamisaotlusele? Kas KIK võiks vähendada omafinantseeringu määra?

"Mesiniku" toimetaja Katrin Linask ja revisjonikomisjoni liige Aado Oherd lubasid uurida võimalusi ja nendest teada anda. EMLi juhatusel on kontaktisik Anna Aunap.

• Aleksander Kilk: toidu- ja veterinaarjäreelvalve tasumäärad on muutmisel. EML teeb põllumajandusministeeriumile ettepaneku vabastada mesinikud järeelvalvetoimingu tasust.

Otsus: EMLi ettepaneku esitab juunikuul jooksul kirjalikult Aleksander Kilk.

• Aivo Sildnik: kuidas

suhtuda mesilaid rüüstavate karude probleemi (ajendatuna telefonikõnest, milles paluti teha ettepanek Jahindusnõukogule anda mesinikest jahimeestele tarusid rüüstava karu laskmise luba). Aleksander Kilk leidis, et selle probleemiga peaks tegelema kohalik jahinduselts. Karu-rüüste juhtumeid menetletakse pidevalt, Keskkonnametilt on selleks

toetus olemas.

Otsus: Aivo Sildnik kirjutab "Mesinikku" artikli teemal, mida teha, kui "karu käis külas". Kõik on otsuse poolt.

• Järgmise koosoleku toimumise ajaks planeeriti septembri 2. dekaad (kuupäev täpsustub). Koosoleku kutsub kokku juhatuse esimees Aleksander Kilk.

MESILASPEREDE SUREMUSE UURINGU COLOSS 2014 ESMASED TULEMUSED

Kevadel 2014 olid Põhja- ja Baltimaades läbi aegade ühed väiksemad talvekaod

Selle aasta maikuu jooksul oli võimalus vastata küsimustikule Mesilasperede suremuse uuring COLOSS 2014, mille abil tuvastatakse ja analüüsitakse üle maailma mesilaste talvekadusid.

Koostöö

Osana rahvusvahelisest koostööst on Põhja- ja Baltimaad (v.a. Leedu) ühendanud jõud talvekadude väljaselgitamiseks oma riikides. Interneti-küsitlus saadeti mesinikele 1. mail. Mitmes riigis oli võimalik vastata küsimustikule ka kohalike mesindusajakirjade vahendusel. Küsitlustulemused kogutakse kokku Hollandis COLOSSi koostöömeeskonna poolt. Juuli keskel saabub lõplik kinnitus 25-lt uuringus osalenud – peamiselt Euroopa – riigilt.

Võrreldavus

Käesoleva küsimustiku töötas COLOSSi koostöögrupp välja selliselt, et kõikide osalevate

riikide mesinikelt küsitakse samu küsimusi ja samal viisil. See annab võimaluse osalevate riikide andmeid võrrelda (kõrvutada).

Kogutud andmed

Selleks, et lõplikku kinnitust mitte liiga kauaks ootama jääda, otsustasid Põhja- ja Baltimaad avaldada esialgsed tulemused kuu aega varem kui COLOSS. Põhja- ja Baltimaades 2014. aastal kogutud andmebaas hõlmab infot 4392 mesiniku ja 77176 mesilaspere kohta.

Eesti mesinikud osalevad selles uuringus teist aastat, kuid kahjuks pean selguse huvides kohe märkima, et Eesti mesinike loomupärase tagasihoidliku aktiivsuse tõttu (302-st vastas lõpuni 112) on ka tulemused ja nendest üldistuste tegemine vähem usaldusväärsed. Vastavalt Eesti Konjunkturiinstituudi uuringule (2013) on Eestis 2012. aasta andmetel kokku 5934 mesinikku. Seega alustas küsimustikule vastamist iga 20, kellest lõpuni vas-

tas iga 53. mesinik. Samas on osalejate arvus võrreldes eelmise aastaga (95) täheldatav teatav progress, ja midagi võib saadetud vastuste põhjal siiski järelada. Olen siinkohal tänulik igale küsimustikus osalenud mesinikule.

Põhja- ja Baltimaades 2014 läbi viidud uuringu esialgsed tulemused

Algatuseks võib välja tuua, et võrreldes 2013. aasta suurte talvekadudega Põhja- ja Baltimaades on selle aasta mesilasperede suremus oluliselt madalam. Mõnes riigis võib tunnustavalt öelda, et isegi "väga madal". Näiteks on Norra jätkuvalt parima mesilasperede talvitumise tulemusega (hukkunud vaid 6%). Ka Taanis olid 2014. aasta talvekaod andmete kogumise algusest arvates ühed madalamad. Samas on Eesti mesinikel saadetud vastuste põhjal naaberriidest jätkuvalt suurimad talvekaod, ainsana üle 10%, mis võrreldes möödunud aastaga (25,5%) on tublilt üle poole võrra parem tulemus.

Loodame, et see kajastab ka tegelikku olukorda.

Võrdluseks: kaugemate riikide talvitumisest on andmeid, et kuigi Ameerika Ühendriikides on mesilasperede talvine sure-

mus tavalisest (30%) väiksem, on see ometi üsna suur, tervelt 20% ringis. Samas näitab ulatuslik uuring Saksamaal talviste kadude osas langustendentsi. Väidetavalt on mesi-

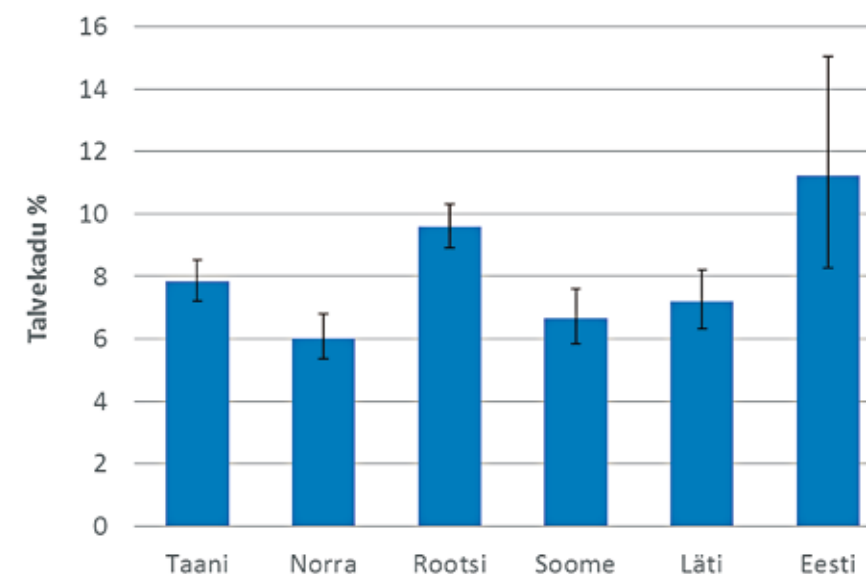
lasperede suremus Saksamaal 9,6%. Ootame COLOSSi rahvusvahelist talvekadude lõpliku aruannet alates juuli keskpaigast.

COLOSS uuringu 2013-2014 vastukaja Põhjamaade ja Balti riikide (v.a. Leedu) osas. Võrdluseks on lisatud eelmise talve uuringu kaoprotsent.

Riik	Vastanuid	Talvitunud perede arv	Hukkunud perede arv	Suremuse %	Suremuse %
Taani	1351	15873	1243	2013-2014	2012-2013
Norra	540	14624	882	7,8%	21,0%
Rootsi	1605	20703	1985	6,0%	18,1%
Soome	328	7577	505	9,6%	22,7%
Läti	456	15405	1110	6,7%	17,1%
Eesti	112	2994	336	7,2%	19,7%
					25,5%

Andmeid kogusid Taanis: Flemming Vejsnæs ja Ole Kilpinen, Rootsis: Preben Kristiansen, Norras: Bjørn Dahle, Soomes: Ari Seppala, Eestis: Aivar Raudmets, Lätis: Valters Brusbardis.

MESILASPEREDE HUKKUMINE 2013 – 2014

Talviste kadude võrdlus Põhja- ja Baltimaades. Vertikaalsed jooned näitavad 95% usaldusvahemikku ehk meetme usaldatavuse suhet.

Eesti

Lisan siinkohal mõned arvud, mille usaldatavus, nagu eelpool mainitud, on üldistuste tegemiseks ebapiisav. Eestis alustas küsimustikule 2014 vastamisega 302 mesinikku, neist 190 ei täitnud küsimustikku lõpuni. Enamik sisestasid vaid mesila andmed, küsimustele mesilasperede kohta jäeti vastamata. Oli ka neid,

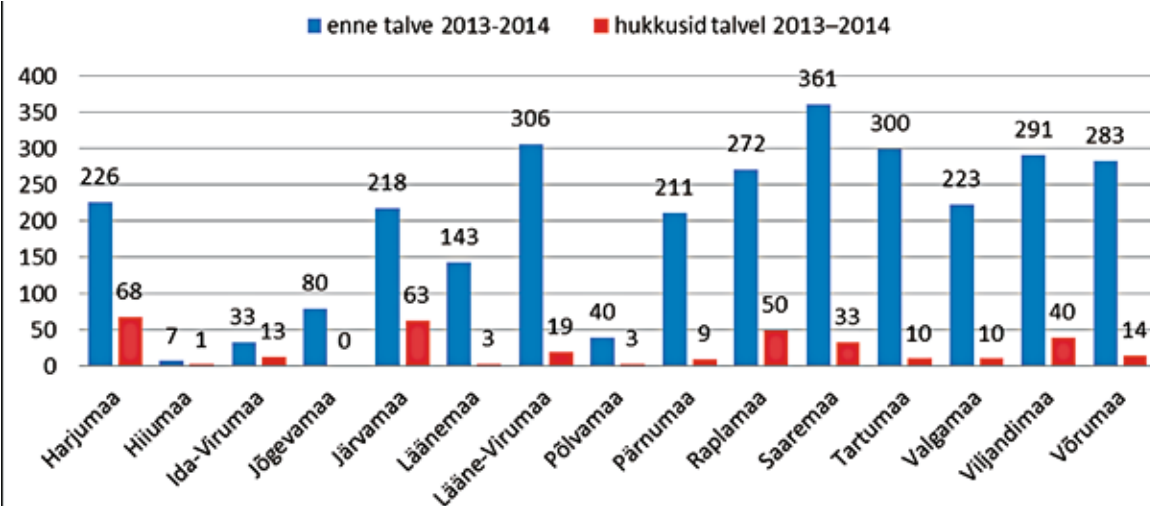
kes kirjutasid vastuste väärtusteks ainult nullid. Küsimustiku lõpetas kenasti 112 mesinikku.

Maakonnad

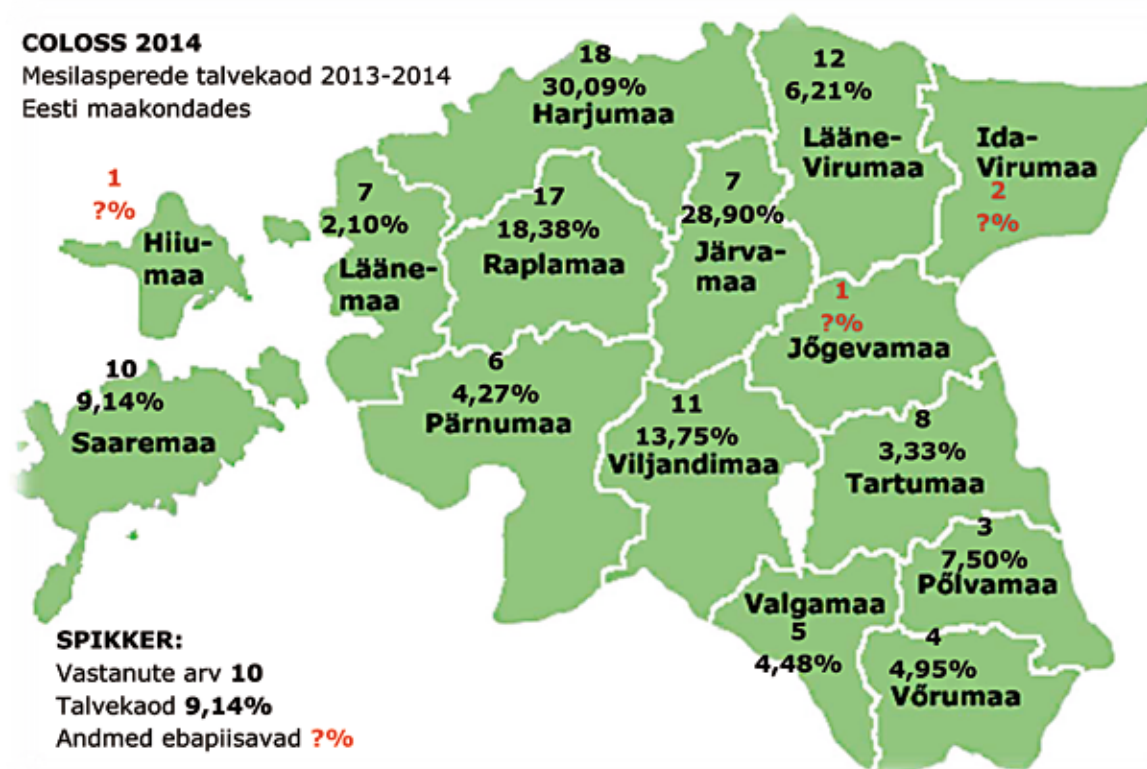
Sel aastal tuli kõige rohkem vastuseid Harju- ja Raplamaalt (tänu info jagajatele!), kus on põhjust eeldada, et ka tulemused vastavad kõige enam tegelikkusele. Talvekadude protsent on aga

murettekitav. Kõige rohkem mesilasperesid on läinud talvega kaotanud mesinikud Harju- ja Järvamaal, pea 30% ringis. Väga head meelt on põhjust tunda mesilasperede talvitumise üle Läänemaal (2,10%) ja Tartumaal (3,33%). Viieteistkümnest maakonnast üheksas jäävad mesilaste talvekaod rahuldava 10% piiridesse.

COLOSS 2014	Mesilasperede arv			Suremuse %
	Maakond	Vastanute arv	enne talve 2013-2014	
Harjumaa	18	226	68	30,09
Hiiumaa	1	7	1	[14,29]
Ida-Virumaa	2	33	13	[39,39]
Jõgevamaa	1	80	0	[0,00]
Järvamaa	7	218	63	28,90
Läänemaa	7	143	3	2,10
Lääne-Virumaa	12	306	19	6,21
Põlvamaa	3	40	3	7,50
Pärnumaa	6	211	9	4,27
Raplamaa	17	272	50	18,38
Saaremaa	10	361	33	9,14
Tartumaa	8	300	10	3,33
Valgamaa	5	223	10	4,48
Viljandimaa	11	291	40	13,75
Võrumaa	4	283	14	4,95
KOKKU	112	2994	336	11,22

COLOSS 2014 – MESILASPEREDE SUREMUSE % MAAKONDADES**COLOSS 2014 – MESILASPEREDE ARV MAAKONDADES****COLOSS 2014**

Mesilasperede talvekaod 2013-2014
Eesti maakondades

Küsimustiku vastuste geograafiline jaotus Eesti maakondades. Maakondades, kus vastamise aktiivsus on olnud madal (alla 3), ei ole talvekadude % välja toodud.

Miks on talvekahjud tänava väiksemad?

Põhjusi võib olla mitmeid, ja igal mesinikul on selle kohta kindlasti oma arvamus. Samas on täheldatud, et suurte talvekadudega kevadele järgneb mesilasperedele enamasti soodsam, väiksemate kadudega talv. Pikal ja ebasoodsal talvel, nagu oli 2012-2013, hukuvad kõik nõrgad ja varroatoosist või muudest haigustest nakatunud mesilaspered. Seega võib arvata, et ellu jäävad vaid tugevamad, kes suuda-

vad järgneva talve paremini üle elada. Oma rolli mängib kindlasti ka mesiniku tegevus. Kaduderohke talve järel on mesinik hoolsam ja teeb juurde tavapärasest rohkem uusi peresid. Ilmselt ei ole ka varroatoos ja muud haigused jõudnud hakata noori peresid veel nõrgestama.

Tsiteerides kolleegi Taanist, tuleb olla ettevaatlik, kuna lühike ja pehme talv on võimaldanud mesilaste kõrval soodsalt talvituda ka varroalestadel. Seega on oht, et mitmes peres on varroa-

lesta tabandumine suurem kui tavaliselt – seetõttu on põhjust lestatuse taset jälgida erilise tähelepanuga.

Hoiame Teid küsitluse edasiste tulemustega jooksvalt kursis: avaldame need veebilehel www.mesindusprogramm.eu ja infolehes Mesinik.

Tänu kõigile küsimustikule vastanutele!

Aivar Raudmets
Eesti riikliku mesindusprogrammi 2013-2016 projektijuht
mesindusprogramm@gmail.com

MESILASTE KADUMINE EESTIS 2014

Sel aastal osales küsitluses 2847 mesilasperet, millest hukkus 12,57% ehk 358 mesilasperet. Eeldatavatest mesilasperede arvust Eestis sai kirja 6,88%. Eelmise aasta tulemus 3122 mesilasperet, mille saatsid 129 mesinikku, jäi küll ületamata, kuid eesmärk vähemalt 5% peredest kirja saada sai siiski täidetud. Selle aasta kesine osavõtt võib olla suuresti seotud ka mesilasperede suure hukkamisega (22,55%) eelmisel aastal, ja mesilaid ei jõutud lihtsalt samas mahus taastada.

Sellel aastal on kõige paremad tulemused Saaremaal, kus hukkimine oli koondloikes vaid 2,12%. Saaremaa mesinikud on läbi aegade olnud ka kõige aktiivsemad andmete saatjad. Samas mandril elu nii ilus ei ole. Kui lahutada maha Saaremaa andmed, tuleb

mandril hukkimise protsendiks 16,87%, mis näitab, et olukord on üsna nukker.

Selleaastane külaltni kerge talv pigem säästis mesilaid, põhiline hukkimine toimus oktoobris. Põhjused varieeruvad lestat mistürgipritsin. Statistiliselt tuli esikohale "teadmatus/soovimatus põhjust kirjeldada" (141); järgnes "tarud tühjad, raamid sööta täis" (99) ja alles siis "lestat kahjustus" (35,5).

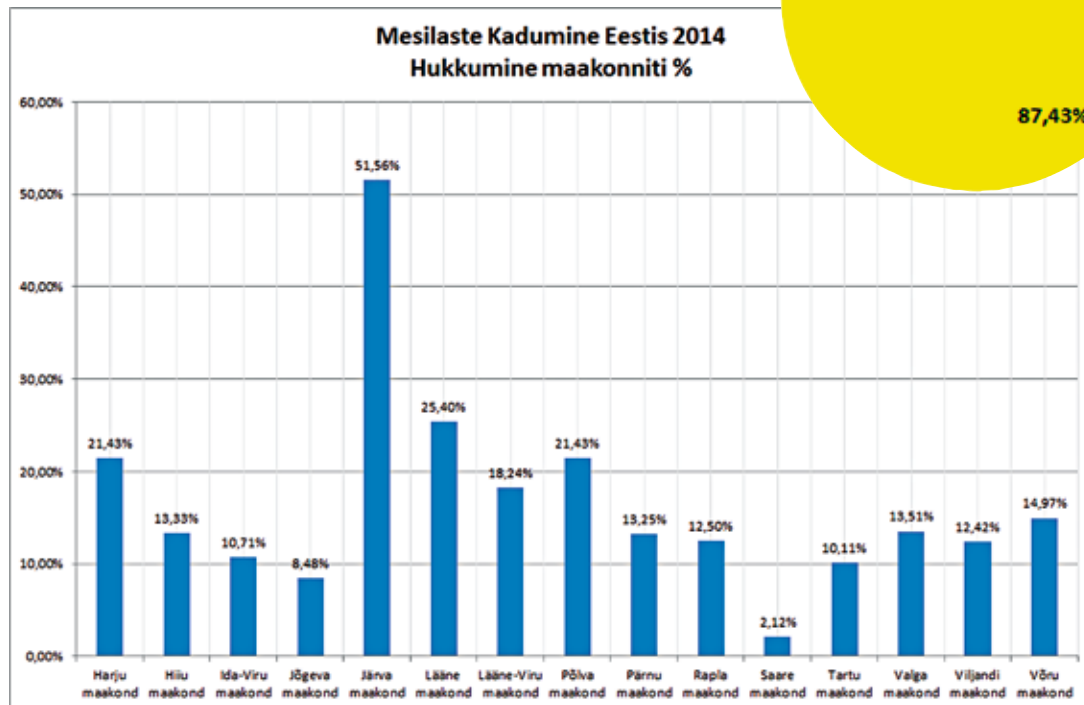
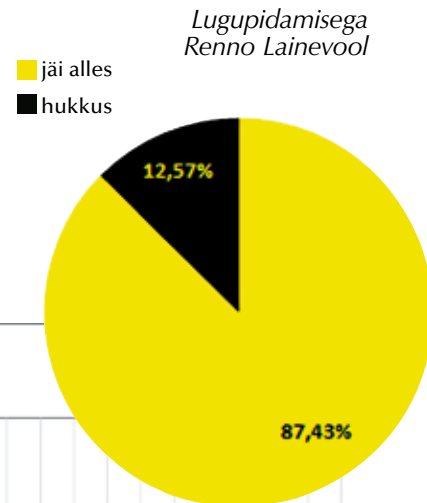
Sel aastal sai lisatud küsitlusele kaks uut punkti: mesilasema vanus ja lestatörje 3 aastat tagasiulatuvalt. Mesilasema vanuse analüüs paraku erilisi tulemusi ei andnud. Lestatörje küsimus näitas, et mesinikud on teadlikumaks muutunud ja järjest rohkem kasutatakse kahekordset törjet. Oluliselt on tõusnud ka hapete osakaal.

Täielik ülevaade ei ole veel valminud, kuid üritan peagi otsad kokku tõmmata ja avaldada tulemused samades kanalites, kus ilmusid küsitluse andmed. Nii et hoidke silmad lahti <http://www.inkassi.pri.ee>

Tänaan kõiki, kes võtsid vaevaks andmeid saata, ja kes aitasid kaasa, et ka naaber-mesinik saadaks.

Täname:

- Saaremaa Meetootjate Ühing
- Suminad

ÜKS GEEN ERISTAB MESILASEMA TÖÖMESILASEST

Mesindusajakirjas *American Bee Journal* kirjutatakse muuhulgas uudistest mesilaste teaduslike uuringute valdas. Mesindusteadlased USA Michigani Ülikoolist on uurinud näiteks mesilaste üht geeni, mis eristab mesilasema töomesilasest. Nimetatud geen juhib mesilase jalgade ja tiibade arengut ning mängib võtmerolli selles, et töomesilasel kujuneks välja võime ja vajadus koguda õietolmu. See geen kannab nime Ultrabithorax või lühidalt Ubx. Mesilase arengul vaglast nukuks ja seejärel valmikuks kujunevad töomesilase jalad Ubx-geeni mõjul välja õietolmu kogumiseks ja transportimiseks sobiva kujuga.

Töomesilase tagajalgadel on suirakorvikesed, kuhu mesilane paigutab kogutud õietolmu kokku pressitud pallike-

sed. Mesilasemal puuduvad õietolmu kogumiseks vajalikud kehalised iseärasused. Ubx-geeni toime tõestamiseks lülitasid teadlased selle geeni geenimanipulatsioonide abil töomesilaste haudme vakkidel välja. Selle tulemuseks ei arenenud töomesilaste jalgadel välja ei suirakorvikesi ega harju õietolmu kogumiseks ning kadus üldse refleksi õietolmu koguda.

Võrdluseks: kimalastel, kes kuuluvad meemesilastega samasse perekonda, on õietolmu kogumiseks vajalikud suirakorvikesed olemas nii tööli- kui emakimalastel. Ubx-geeni leidub rohkem kimalaste tagajalgades, mis on õietolmu kogumisel olulised töövahendid, kui keskmistes või esijalgades.

Ubx-geeni ja selle mõjul tagajalgadele moodustuvaid

suirakorvikesi esineb peamiselt just sotsiaalsetel mesilaste liikidel. Teadlaste arvates on õietolmu kogumiseks vajalikud suirakorvikete väljakujunemine sotsiaalsete putukaliikide pikaajalise arengu innovaatiline tunnus, millega kaasneb ka organiseeritum sotsiaalne käitumine.

Teadlaste uuringutel on veel üks eesmärk. Kui mesilastel õnnestub Ubx-geeni toimet tugevdada, võiks neist saada veelgi innukamad ja tõhusamad taimede tolmeldajad. Kui see õnnestub ja mesilastel kujuneb välja senisest veelgi tugevam õietolmu kogumise refleksi, suudab ka väiksem mesilasperede arv tagada piisavalt tõhusa kultuurtaimede ja looduslike taimekoosluste tolmeldamise.

Vahendas Aleksander Kilk

MESILASTE SÜLEM KÄITUS KUMMALISELT

Oli üsna suur sülem – kaalus 6,5 kg ja mahtus õige napilt sülemikasti. Nagu tavapäraselt, sai sülem paigutatud keldrijahedusse rahunema ja siis õhtul pandud tarusse uut elu alustama. Mesilased said lisaks ülesehitatud kärgedele ja kärjepõhjadele stardikapitalina kaasa ka mee- ja suirakärje ning kärje avashaudmega, mille eest hoolitsemata hakata. Järgmisel hommikul tegid mesilased taru ees ja ümber orienteerumislendu. Tundus, et mesilaspere elu läks taru tavapärasel viisil

käima. Selliselt suurelt sülemilt võib suve jooksul pris- ket meesaaki loota.

Sülem aga otsustas mesiniku üllatada, kui tuli kolme päeva pärast tarust välja ja lendas otsejoones üle jõe minema uutele mängumaa- dele. Kui mesinik tarukatust kergitas ja mesilaste pesaruumi avas, oli põhjust imestada. Kärjepõhjade ülesehitamist oli sülem küll alustanud, aga mune kärjekannudes ei olnud. Ja mis eriti veider – sülemile antud avashaudmest olid mesilased kõik munad ja vaglad ära söönud!

Kärjepõhjal oli väike vahakõrgendik – kas sülem oli üritanud aseemakuppu ehitada? Mis selle sülemiga toimus, miks ta nii käitus?

Sellest veidralt käitunud sülemist rääkis kogenud mesinik ja mesindusõpetaja Raimo Kiudorf Rāpinast. Mesilased üllatavad meid ikka ja jälle! Kui ka sinu mesilas on mesilastega huvitavaid ja kummalisi juhtumeid ette tulnud, võiksid neist Mesiniku kaudu teistele mesinikele arutamist anda. Head kirjutamist!

Aleksander Kilk

VÕIDUJOOKS MESILASTE GA

Tänaseks on talvepuhkus asendunud tõeliselt tempoka tööga. Eks siin elus on kõik tasakaalus. Ilma probleemide ja suuremate muredeta möödunud kevad-talv asendus mesilaste hooga arenguga, mis sundis ka mesinikku täiega rabelema.

Nagu eelnevas "Mesinikus" sai kirjutatud, toimus perede laiendamine plaanikohaselt. Rikkalik pajukorje oli pannud mesilasemad korralikult munema ja mai esimeseks kolmandikuks olid pered hauet täis. Toimus perede esmane laiendamine ja kõik tundus suurepärase. Aga oh üllatust! Maikuu suutis pakuda tavapärasest rohkem soojust ja päikest, ja vähem kui nädala möödudes avastasin kontrollkülastusel ühte mesilasgruppi, et pered vajaksid juba jälle laiendamist. Kui eelnevatel aastatel on korpuse lisamisest piisanud pere arenguks kaheks nädalaks, siis sel aastal olid kärjed üles ehitatud ja värsket nektarit täis toodud juba nädala möödudes. Aga see ei olnud veel probleem... Kärjeladu koos kärjetagavaraga oli korralik, ja järgnev laiendus sai jälle ette võetud. Meeleolu oli suurepärase, sest mesilasperede areng, kärjeehitus ja meekorje toimus. Kõik sujus suurepäraselt! Ühel hetkel avastasin, et peredesse on tekkinud sülemikupud.

Ja siit algas minu võidujooks mesilastega...

Olin sattunud olukorda, kus sülemlema kippus lausa 90% peredest. Oma 25-aastase mesinduskogemuse juures

ei ole mina sellist hullumeelset sülemlemist veel kohanud. Esimese lainena kippusid sülemlema mesilaspered gruppides, mis asusid kevadpäikesele avatud kohtades, kus perede kevadine areng oli alanud varem. Grupid, mis asusid varjulisemates puudealustes kohtades, kus perede kevadine areng algas nädal või kaks hiljem, ei olnud

Karu külaskäik. Autori foto.

sülemlemistungi märgata. Olin lootusrikas, et ehk nii see jääbki ja need pered ei hakkagi sülemlema. Aga täna, 17. juunil, sülemlevad ka need mesilasgruppid. Ja õues sajab hetkel lund!!

Kui tavapäraselt lõpetab sülemlemistungis pere igasuguse kärjeehituse ja kaotab töömeeleolu, siis selle aasta eripäraks on, et mesilaspere ehitab aktiivselt kärke, korjab mett, ema muneb usinasti ja pere on kuppe täis. Selle asja juures on kõige rumalam, et

pered kipuvad juba sülemlema toore kupuga. See tähendab, et pere väljub kohe pärast sülemikupu kaanetamist, mis teeb nende taltsutamise veel eriti keerukaks. Loomulikult on ka traditsioonilisi sülemlejaid, kes on loobunud igasugusest tegevusest ja istuvad ning kupaavad. Siit nähtub gruppide eripära, millest ma olen rääkinud juba eelnevatel juttudes. On mesilasgruppe, kus pered on kuuel korpusel, täis mett ja mesilasi – ning loomulikult ka sülemikuppe. Ja on ka mesilasgruppe, kus pered istuvad kolmel korpusel kõrgi ehitamata – ja jälle sülemikuppe täis. Sülemlevad nii idupered, kes on saanud noore, sel aastal paarunud ema, kui ka emata pered, kes on saanud kontrollkärje ja pärast seda tänavuaastase noore paarunud ema.

Kõik sülemlevad... Minu mõistus on otsas. Ei aita mitte ükski sülemlemisvastane võte, rääkigu targad mida tahes. Looduse vastu ei saa. Ainsad, kes sel aastal ei sülemle, on kraini tõugu mesilased. Olen neid eelnevatel aastatel katsetanud, ja nende tõeliseks ja suurimaks probleemiks on olnud sülemlemistung. Hetkel on mul viis kraini mesilasperet, ja kõik nad on sülemlemiskained, tugevad ja korralikud. Nii et ära iial ütle "iial". Võib-olla olen jätnud eelnevatel juttudes mainimata, et mul on enamik mesilasperseid itaalia tõugu. Hetkel on mul viis eri liini itaalia mesilasemasid, eelmisel aastal oli sülemlemisprotsent peaaegu null. Süüd ei saa ajada ka minu tõumaterjali ja mujalt sisseostetud materjali

Sülem – tõsine tegija. Autori foto.

kaela, kuna sülemlevad kõik. See ongi vist selle aasta eripära, et liiga palju head ei ole itaalia tõugu mesilasele hea.

Hullemast on mind päästnud mõningad jahedate ilmadega perioodid, mis on aidanud mesilaste sülemlemistem-pole järele jõuda. Mesilaspere +9 kraadi juures ei sülemle, aga mesinik peab olema suuteline selle temperatuuriga toimetama, et mesilastega sammu pidada. Selline ongi olnud minu viimane kuu: ainult üks tõmbeline ja rabelemine.

Laua taga istudes on lihtne kalkuleerida, kui palju aega perede hoolduseks kulub, aga kui tulevad ette sellised ootamatused, võib see meie äriplani päris sassi lüüa.

Positiivse külje pealt võib siiski öelda seda, et ilusaid, tugevaid ja elujõulisi mesilasperseid, kes on suutelised korralikku saaki korjama, on ikka tunduvalt rohkem. Lootma peame ainult ilusale

ilmale ja korralikule meesagile. Minu suurim emotsioon mesindusest on soe juunikuu õhtu pärast jaanipäeva, kui algab peakorje. Kui siis õhtul õue minna, on tarude vahel tunda mesilaste ventileeritava nektari lõhna.

Nagu sellest sülemlemisest veel vähe oleks, külastab meid ka iga-aastane külaline karu. Aastatega olen oma meesildile pandud karupildi eest maksnud lõivu küll ja küll. Juba sel aastal on karu lõhkunud kaks peret. Karu külaskäik on olnud läbi aastate üsna tavaline. Lõhutud perede arv on olnud aastati erinev, rekordaastal lõhkus karu 44 mesilasperet – see tähendab 44 külastust. Alati pere ei hävine. Korpustaru eelis on see, et kui karu lööb korpuse laiail ega vali seejuures emaga haudmekorpust, siis pere tõenäoliselt säilib. Selle eelduseks on, et tarus on piisavalt mett. Minu teooria kohaselt armastab karu mett, ja mitte hauet, kuigi väidetakse vastupidist. Kui tarus on piisavalt mett, jäävad haudmekorpused (raamid) puutumata ja karu valib meekorpuse.

Olen karude peletamiseks kasutanud nii heli, valgust kui ka lõhnaaineid (fekaale). Need aitavad ainult selleks ja järgneva päevaks, aga pike-mas perspektiivis on vaja teha karule ainult haiget. Kõige efektiivsem on ikkagi piisavalt tugeva vooluga elektrikarjus. Nii olengi oma kõige problemaatilisemad mesilasgruppid varustanud elektrikarjustega. See ei tähenda, nagu oleksid kõik karud halvad. 90% karudest läheb mesilastarudest mööda tuima ja ükskõikse näoga ja ei torgi neid kuna-

gi. Aga sellest ülejäänud kiik-suga seltskonnast – olgu nad siis pärit kust tahes (Ruhnust Venemaani) – on väga keeruline lahti saada, kui nad on kord mee maitse suhu saanud. 100% kõikidele mesilasgruppidele ei ole võimalik ikkagi karjuseid panna. Ja see tekitab järjekordselt probleeme.

Kunagi, kui karu-rüüste eest hakati välja pakkuma kompensatsiooni, andsin ka mina oma karu poolt lõhutud mesilaspered üles. Ainus asi oli minu asjaajamisele kulutatud aeg. Kompensatsiooni ei saanud ma mitte kopikakki. Ajakirjanduses tõstsid kisa rohelist, kes tahtsid mind ära süüa. Loobusin aastateks kellelegi oma karukahjustest teatamast. Riigipoolset mõistmist ma oma probleemile ei leidnud. Kümme aastat tagasi ilmus Saksamaale üle 300 aasta üks karu Bruno, kes söi mõne kana ja ajas terve riigi tagajalgadele. Seetõttu telliti Soomest karukütid, ja Brunot enam ei ole. Eelmisel aastal tegin uue katse ja teavitasin riigiasutusi jällegi oma probleemist, ja oh imet, sain ka kompensatsiooni. Seega minupoolne soovitus: andke oma karukahjustest kindlasti teada. Saate ehk väikese vaevatasu – ja mis oluline, kohalikule jahiseltsile antakse tõenäoliselt ametlikult probleemse karu laskmise luba.

Erakordne oli selle aasta kevad-talv oma mesinikusõbralikkusega.

Erakordne oli ka selle aasta kevad-suvi oma mesinikuvaenulikkusega.

Mis tuleb edasi?

*Teile vastupidavust soovides
Ardi Asten*

LÄHME KOOS LEEDU MEEFESTIVALILE!

Leedu meefestival toimub 1.-3. augustini Priekules.

Anna Aunap. Paavo Püvi ja meie bussijuht Silver Piirak eelmisel aastal Leedu meefestivalil.
Foto: Marianne Rosenfeld.

Traditsiooniline meefestival toimub juba 39. korda. Suurejooneline sündmus, kus me saame ise osaleda mee pühitsemise tseremoonial, kuulata-vaadata erinevaid kontserte, teha sisseoste, pidada koos toredate seltskonnaga piknikku ja tantsumuusika saatel hoogsalt jalga keerutada. Tegevust jätkub kõigile.

Lisaks meefestivalile külastame nii esimesel kui viimasel sõidupäeval mesilast (kokku kaht), mis pakuvad huvi ka neile, kes ei ole veel mesinikud, aga võib-olla kunagi mõtlevald selles suunas...

Sel korral läheme festivalile

vaid 25 inimesega. Teel sihtkohta ja tagasi kuulame infot nii Läti kui Leedu mesinduse ja ajaloo kohta. Festivalil olles aga jagame juba ise infot Eestimaa kohta.

Osalustasu: EML liikmetele **160 eurot**, mitteliikmetele **190 eurot**. Osalustasule lisanduvad mineku- ja tulekupäeva lõunasöögid.

Osalustasu maksmine toimub eelnevalt kinnitatud registreeringu ja väljastatud arve alusel.

Osalustasu sisaldab:

- Sõitu mugavustega bussis marsruudil Tallinn-Jüri-

Rapla-Türi-Viljandi-Pärnu-Ikla-Priekule piirkond-Ikla-Pärnu-Tallinn-Jüri-Rapla-Türi-Viljandi.

- Ööbimist
- Esimene öö energeetikakeskuses Health Centre Energetikas, kus on võimalus nautida spaad ja erinevaid protseduure (lisatasu eest).

• Tähelepanu! Seda majutust saame kasutada, kui grupi täituvus on 15. juuliks 100%.

• Teine öö (B-variandina ka esimene öö) 3-tärni hotellis "Deims" 2-kohalistes tubades. Hinna sees on hommikusöök.

- Festivalipäasmeid
- Kahe mesila külastust
- Päeval festivali ja öhtul ühist piknikku

Festivalil oleme traditsiooniliselt oma kollaste mütsidega. Kel mütsi veel ei ole, saab selle soetada 5 euro eest sõidul.

Täpsem info ja registreerimine: telefonil 50 29 006 või e-kirjaga mesilaspere@gmail.com

NB! Registreerimine kuni 25. juulini või kuni kohti jätkub.

Marianne Rosenfeld
EMLi tegevjuht

Õnnitleme juuni- ja juulikuu sünnipäevalapsi!

Õie Djakonova	89	1. mai	Gennadi Torokvei	77	25. juuni
LVulli Jänes	85	5. juuni	Laine Jakobson	77	29. juuli
Leo Allikas	85	10. juuli	Rein Naarismaa	75	5. juuni
Paul Õun	82	19. juuni	Urve Otsolainen	75	17. juuli
Edna Kabel	81	1. juuni	Lembit Kaasik	65	8. juuni
Tõnis Muug	81	3. juuni	Eha Metsallik	65	21. juuli
Väino Kalk	80	29. juuni	Silva Tamsalu	65	29. juuli
Irja Lutsberg	80	13. juuli	Rein Proos	60	28. juul
Meeta Jaanman	80	18. juuli	Aare Jürgenson	55	21. juuli
Viivi Sirmas	78	28. juuni	Helle Grenzen	50	8. juuni
Jaan Pruljan	77	19. juuni			

PIIRKONDLIKE SELTSIDE/SELTSINGUTE ÕPPE- JA TEABEPÄEVAD JUULIS-AUGUSTIS 2014

Õppe- ja teabepäevade korraldamist toetab Euroopa Liit Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2013–31.08.2016 kaudu. Osavõtt on tasuta. Vastavalt koostatud kavale toimuvad 1. programmiaasta II poolaastal järgmised piirkondlikud õppe- ja teabepäevad:

HARJUMAA

Jüri Kihelkonna Mesinduse Seltsi õppe- ja teabepäev

Rae Kultuurikeskuses Jüri alevikus Aruküla tee 9
30.07.2014 kl. 17.30

- Apiteraapia – tervis mesilaste abil.
- Lektor Astrid Oolberg
- Mee kvaliteet ja nõuded.
- Lektor Anna Aunap
- Mesinikule vajalikud dokumendid.

Lektor Marianne Rosenfeld

Info: Marianne Rosenfeld, 50 29 006

Keila Aiandus- ja Mesindusseltsi õppe- ja teabepäev

Keilas Ohtu tee 5 II korruse saalis
10.08.2014 kl. 11.30

- Mee kvaliteet ja nõuded. Toimub mee degusteerimine.

Lektor Anna Aunap

Info: Aivi Jakobson, 51 94 58 76

HIIMUMAA

Hiumaa Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev

Käina kultuurikeskuses Hiumaal

Kõrve talus Loja külas Hiumaal Lembit Kännu mesilas

19.07.2014 kl. 10.00

- Meevõtmise ja sellejärgsed tööd.

Lektor Uku Pihlak

Info: Uku Pihlak, 50 52 736

TARTUMAA

Elva Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev

Elvas Pargi 34

10.08.2014 kl. 10.00

- Mesilaste haigused ja ravi.

Lektor Arvi Raie

- Hilissuvised tööd mesilas.

Lektor Tõnu Hiiemäe

Info: Tõnu Hiiemäe, 50 49 020

VALGAMAA

Otepää Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev

Otepääl J. Hurda 5 Otepää AMSi majas

05.07.2014 kl. 10.00

- Suvised tööd mesilas. Uute mesilasperede tegemine. Mesilasperede hukkumise põhjustest.

Lektor Mai Endla

Info: Aili Konts, 56 50 97 70

Õppepäevade teemade ja lektorite valikus võib ette tulla muudatusi. Muudatustest tuleb ette teatada hiljemalt 2 nädalat enne õppepäeva toimumist Eesti mesindusprogrammi projektijuhtile, e-mail: mesindusprogramm@gmail.com või telefon 53 41 40 67.

Tallinna Mesinike Ühistu praktiline õppepäev väljasõiduga tootmismesilasse
13.08.2014

- Suvelõpu tööd, emavahetus, ettevalmistus talveks.

Õppust juhivad Vahur Talimaa

Info ja registreerimine: Uku Pihlak, 50 52 736

NB! Osalemine ainult eelneva registreerimise alusel!

Esikaanefoto: Ülo Lippa.

EML ajalehe "Mesinik" järgmine number 4 (84) ilmub augustis 2014.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J. Vilmsi 53G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: killk@cc.ttu.ee või linask@neti.ee.

EML kontaktelefonid: 52 93 589 (A. Killk) või 63 764 93 (EML kontor, J. Vilmsi 53G, 10147 Tallinn; teispäeviti ja reedeti kell 10-16).

Mesindusala teave Internetis: www.mesinikeliit.ee; www.mesindus.ee; www.mesindusprogramm.eu.

Eesti mesinduse arendamist toetab käesoleval ajal Euroopa Liit

"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2013 – 31.08.2016" kaudu.

EESTI MESINIKE SUVINE TEABEPÄEV

19. juulil 2014 kell 9.00–16.30

Saaremaal Kuressaares Saaremaa Ühisgümnaasiumis (SÜG) Hariduse 13

REEDE, 18.07 2014

13.00–... Bussirahvale ekskursioon Saaremaal, sealhulgas Aimar Lauge (Hellamaal, Muhus) ja Taavi Väli (Orissaares) mesilate külastamine

20.00–22.00 Öhtusöök Veski Trahteris

LAUPÄEV, 19.07.2014 (saalis)

8.00–8.30 Hommikusöök (SÜGis) Hostelis ööbijatele

8.30–9.00 Registreerimine

9.00–9.10 Teabepäevade avamine

9.10–10.00 Mesindusprogrammi infotund. Ülevaade mesindusprogrammist 2013-2014, sealhulgas:

- Meekvaliteedi analüüsi tulemustest 2014. Anna Aunap
- Varroatoosi monitooringu ja tõrjemeetodite tööst 2013-2014. Hagbard Räis ja Leo Vari
- Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustööst 2013-2014. Aimar Lauge
- Öppefilmide tegemisest. Rasmus Lepik
- Nõustaja tööst. Aivo Sildnik

Õppe- ja teabepäevadest, rahvusvahelisest koostööst, mesindustehnika ja –tehnoloogia arendustööst. Aivar Raudmets.

10.00-10.45 Pildikesi Saare mesindusest

10.45–11.30 Mesilaste haigused: noseматоos. Ameerika haudmemädanik ja teised sarnaste tunnustega haudmehaigused. Hagbard Räis

11.30-11.50 Vahepaus

11.50–12.15 Mesilaste Kadumine Eestis 2014. Renno Lainevool

12.15–13.00 Kokkuvõte Euroopa Liidu mesilasperede terviseuuringute projektist 2012-2013 ja esialgsed tulemused Eesti mesilate tervisekontrollist. Arvi Raie

13.00–14.00 Lõuna (SÜGis)

14.00-14.45 Sülemi bioloogia ja tehnika. Tago Holsting

14.45–15.45 Töötoad:

1 Mesilaste haigused. Mesilasperede kadumisest 2014. Arvi Raie,

Hagbard Räis, Renno Lainevool

2 Kohtumine mesinduskonsulentidega, nõustamine. Aivo Sildnik ja Priit Paomees

3 Kuidas mesindada paremini mesilaspere bioloogiat silmas pidades.

Aimar Lauge ja Tago Holsting

15.45–16.00 Kohvi-/teepaus

16.00-16.30 Töötubade töö kokkuvõtted (à 7 minutit)

Teabepäeva kokkuvõte ja lõpetamine

16.30–... Signe Meisalu mesila ja Asvamäe OÜ (vaha töötlemine) külastamine

Teabepäevade korraldamist toetab Euroopa Liit Eesti riikliku mesindusprogrammi 2013–2016 raames. Loengutest osavõtt on tasuta. Toitlustus (sh kohvipausid) ja soovi korral majutus on tasulised.

EELREGISTREERIMINE ON AVATUD!

Osalemine ainult eelneva registreerimise alusel. Palume registreeruda hiljemalt 11. juuliks 2014!

Eelregistreerida saate registreerimisvormil ja telefonil 637 64 93 (E, T, R kl. 10.00-16.00).

Registreerimise link:

https://docs.google.com/spreadsheets/viewform?usp=drive_web&formkey=dEhUT0pJaTNqdjJlQk11TnVlWVVRpbEE6MA#gid=0

Lisainfo toitlustuse ja majutuse kohta:

- L, 19.07.2014 Lõuna + kohvipaus: Tavamenüü või taimetoit. Miinimumpakett **6 €**.
- R, 18.07.2014 Öhtusöök Veski Trahteris (EMLi suvepäev). EMLi liige **12 €**, mitteliige **13 €**.
- Majutus R-L 1 öö SÜGi Hostelis ja Mardi Hostelis Kuressaares. Majutus 2- kuni 4-kohalistes tubades (koos hommikusöögiga) **20 €/in.** Kui tulete perega, maksab lapse (kuni 12 a) lisavoodi ja hommikusöök **13 €**.

Täpsem info: Aivar Raudmets, tel. 53 41 40 67 või mesindusprogramm@gmail.com